

Claudia Heinermann

STERKE DOCUMENTAIRE SERIES

AL JAREN MAKEN PROFESSIONELEN EN VRIJETIJDSFOTOGRAFEN DOCUMENTAIRES. VOOR CLAUDIA HEINERMANN IS GEEN ENKELE DOCUMENTAIRE IETS WAT ZE ZO EVENTJES DOET. ZE BIJT ZICH ER VOLLEDIG IN VAST, MET AL HAAR EMOTIES. SOMS 'DUURT' EEN DOCUMENTAIRE MAAR KORTE TIJD, SOMS OOK JAREN. MAAR ALTIJD IS HET RESULTAAT HEEL INDRINGEND, PERSOONLIJK, EMOTIONEEL, MENSELIJK.

Claudia Heinermann, autonoom documentair fotografe, werkzaam voor de AKI Enschede en Fotoacademie Amsterdam, maakt diepgaande documentaires waar zij meestal langdurig aan werkt. Zo was ze aanwezig bij opgravingen in Rusland van in de Tweede Wereldoorlog gesneuvelde Duitse militairen. Ook was zij meerdere malen in Srebrenica waarbij zij vooral indringende foto's maakte van de mensen daar. Het zijn niet bepaald onderwerpen waaraan vrijetijdsvotografen kunnen werken. Maar Claudia maakt vele documentaires, en onder die vele zijn voor dit portfolio twee onderwerpen uitgekozen, die voor elke vrijetijdsvotograaf zeer inspirerend kunnen zijn. Niet om er zelf mee aan de slag te

gaan, dat is de eer te na van elke fotograaf. Maar om een vergelijkbaar onderwerp te zoeken en daar keer op keer aan te werken.

Kern is je verdiepen

Claudia Heinermann is een zeer bezielde fotografe die graag verhalen wil vertellen. "Ik maak verhalen waar ik langere tijd aan kan werken. Ik wil me verdiepen in de te documenteren onderwerpen die ik kies om vervolgens laagjes dieper te kunnen gaan. Als ik eenmalig aan iets werk moet het kort en krachtig zijn. Maar als ik twee of drie jaar aan een onderwerp kan werken, kan ik me daar voldoende in verdiepen. En dat doe ik het liefst. Mijn onderwerpen hebben altijd

iets met de geschiedenis te maken. Ik kies ze vanuit een persoonlijke belangstelling. Soms raakt een onderwerp me zo intens, dat ik de behoefte voel om me daar in te verdiepen en er fotografisch iets mee te doen. Zo maakte ik bijvoorbeeld foto's voor een veteranenblad en fotografeerde ik Dutchbat veteranen die weduwen uit Srebrenica zouden ontmoeten in Den Haag. De verhalen die ik die dag hoorde tijdens het fotograferen hebben me zo geraakt, dat ik op weg naar huis al wist: dit wordt mijn volgende onderwerp."

Vorbereiding

Als je aan een documentaire begint, heb je dan al tevoren foto's in je hoofd? "Soms wel

en soms niet. Ik begin nu aan een project in Litouwen, daar weet ik van tevoren precies waarnaar ik op zoek ben. Maar bij mijn project over Srebrenica bijvoorbeeld is het onderwerp te complex om meteen een beeld in je hoofd te hebben. Daarom ga ik er eerst naar toe, om een indruk van het land en de situatie te krijgen en om contacten te leggen. Maar ook om te kijken of ik fotografisch in staat ben iets aan het onderwerp toe te voegen, ten opzichte van wat er al door anderen gefotografeerd is. Als ik dan genoeg weet kan ik thuis een plan maken, dan ontwikkelt zich vanzelf wat ik graag zou willen. Maar nog steeds, en dat is bij elke reis, is het een soort ontdekkingstocht. Je weet nooit wat je tegenkomt. En de verrassingen die er soms zijn, moet je ook in je project betrekken. Als je alleen maar vasthoudt wat je al in je hoofd hebt, kun je veel missen. Steeds moet je scherp blijven bij het verhaal dat je wilt vertellen. Als je alle zijpaden bewandelt, krijg je het verhaal nooit rond. Steeds moet je je focussen op je verhaal, wat er wel en wat er niet in past." Hier blijkt uit dat, als je naar onbekende landen of situaties gaat, je je terdege moet voorbereiden op wat je er wil en kan fotograferen. Dan kan het geen kwaad er de eerste keer zonder camera heen te gaan."

Militair hospitaal Oostende

"Als ik foto's combineer voor een serie kijk ik eerst wat inhoudelijk het verhaal is dat ik wil vertellen. Dat betekent wel eens dat ik een favoriete foto eruit moet laten. Als het niet past in een serie, jammer dan, maar het geheel moet het verhaal vertellen. In tweede instantie kijk ik naar de esthetische kant. Passen de kleuren en vormen bij elkaar? Maar altijd moet het verhaal staan als een huis." *Als je alle foto's van een al kant en klare serie opnieuw een*

voor een voor je zou neerleggen, en je zou weer gaan samenstellen, zou je dan tot heel andere combinaties komen? Claudia: "Er zouden een paar andere mogelijkheden zijn, maar de hoofdlijnen komen op hetzelfde uit. Nu is de documentaire over het militair hospitaal in Oostende een serie die veel minder becommentarieert, deze serie gaat veel meer de kunstzinnige kant uit. De documentaire is meer associatief en uit mijn gevoel ontstaan. Series over de Duitse oorlogsgraven en Srebrenica zijn echte documentaires. In die series is kleur al geen onderwerp meer, het gaat alleen maar om het verhaal. Duidelijk is dat er een groot verschil bestaat tussen een documentaire en een kunstzinnige serie. Enkele voorbeelden van onderwerpen in de serie over het militaire hospitaal: een achtergelaten schoen, stukjes van daar gevonden foto's, een afgebladderde muur, een verlaten stoel, rommel in een hoekje, doorkijkjes naar buiten tussen ramen met scherven."

Boeken met tekst

Claudia maakt van haar series ook altijd boeken. "Bij boeken met tekst geldt hetzelfde als bij alle andere boeken. Je moet weten wat je wilt vertellen, je moet je verhaal scherp hebben voor jezelf. En dan moet je proberen er een logische volgorde van te maken. Zowel van de foto's als van de tekst. Het geheel moet begrijpelijk en interessant worden." *Zijn de foto's slechts illustraties bij de tekst of is het andersom?* Claudia: "Geen van beide. Ik heb projecten gehad waarin interviews komen, en dan is dat interview van essentieel belang. Maar in zijn algemeenheid kun je daarover niets zeggen. Het ligt altijd aan het verhaal dat je wilt vertellen."

Bruinkoolmijnen

Een van de indrukwekkende projecten van Claudia speelde zich af bij de open bruinkoolmijnen in Duitsland. "Bij de grens ter hoogte van Venlo zijn in Duitsland open bruinkoolmijnen. Om bij die bruinkool te komen, moeten de dorpen erboven in de loop van de tijd verdwijnen. Eén dorp ervan was Holz, en dat heb ik gevolgd totdat het helemaal verdwenen was. De eerste keer dat ik er kwam was het hele dorp, inclusief de begraafplaats, nog intact. Langzamerhand verdween het dorp; aan de ene kant woonden nog mensen, aan de andere kant begon men af te breken. Bewoners verhuisden niet allemaal tegelijk; de een meteen, de ander pas op het laatste moment. Ramen en deuren worden dichtgemetseld, op den duur is het echt een spookdorp. Als je er rondgaat schrik je als er nog ergens licht brandt en er nog iemand woont. Het gezin dat in de oudste boerderij woonde en dat het laatst van alle inwoners verhuisde, heb ik gevolgd. Ik maakte foto's binnen toen ze er nog gewoon woonden, totdat de boerderij uiteindelijk afgebroken was. Heel aangrijpend om te zien hoe zo'n dorp aan het verdwijnen is. Zo vroeg ik aan de mensen in die boerderij of ze iets konden tonen, wat de geschiedenis van die driehonderd jaar oude boerderij kon laten zien. Zo kon ik in hun eigen archief foto's kiezen die voor mij interessant waren. Daarnaast laat ik ook die indrukwekkende machines zien, die steeds dichterbij komen om het land als het ware op te vreten. Die afgrond komt elk jaar dichterbij. Alleen de buitenkant van een verdwijnend dorp volgen is ook interessant, maar voor mij te afstandelijk. Op het moment dat je bij mensen naar binnen gaat, kun je laten zien dat er echt mensen leven en wordt hun verhaal tastbaar."

Tekst: Karel Maat

Website: www.claudiaheinemann.nl

